וועטער:
טיילווייז וואלקנדיק, מילד

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

דאס אידישע װאָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

The Israelite Daily Press

מער פארשפרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאנאדע
ווי אלע אנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוזאמען

Vol. 21, No. 287. Tuesday, December 29, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. דינסטאג יט׳ טבת, תרצ״ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

אידישע טעריטאָריע אין בירא-בידזשאן געזיכערט

סאוועטישער פארלאמענט, דער "וציק", פירט דורך א געזעץ, אז אידישער טעריטאריעלער און עקאנאמישער איינס זאל דארטן דערקלערט ווערן אין צוויי יאר ארום. — פלענער ווערן אויך געמאכט פאר א אידישן קרייז אין אוקראינע

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

מאסקווע, דעצ. 29 (איטא). — דער "וציק", — דער העכסטער ארגאן פון דער סאוועט רעגירונג, האט היינט באשטעטיקט די רעזאלוציע פונם "ציק" (לאקאלער ארגאן) וועגן דער גרינדונג פון א אידישן נאציאנאלן טעריטאריעלן צענטער און עקאנאמישן איינס אין בורעא ביים סוף פון יאר 1933.

דער באשלוס לויטעט:

"ראטיפיצירנדיק דעם באשלוס, רעקאמענדירט דער וויציק צו דער עקזעקוטיווע פונם ווייטן מזרח און דעם קאמיטעט אויסצוארבעטן פארן סאוועט פון פאלקס קאמיסארן א פלאן פון קולטורעלע און עקאנאמישע מיטלען פאר דער ווייטערדיקער אנטוויקלונג און באפעסטיקונג פון בורעא (בירא-בידזשאן).

עס ווערט צוגעגעבן צום באשלוס, אז מיט דער דאזיקער ראטיפיקאציע ווערט די רעזאלוציע פון "ציק" איצט א געזעץ.

דער געשטימט, צי ס׳איז מעגלעך צו ציען מער איבערוואנדערער פון די שטעטלעך.

אייניקע האבן געהאלטן, אז די ניט-קאאפעראטיווע און די האלב-קוואליפיצירטע באלמעלאכעס זאלן אריבערגעפירט ווערן צו אגריקולטור. די לאקאלע סאוועטן דארפן הערביי באטראכטן די פראגע ניט בלויז ווי א אידישע, נאר ווי א מלוכה פראגע, און זיי דארפן געהאלטן ווערן פאראנטווארטלעך פארן דורכפירן פון איבערוואנדערונג קאמפיין, וועלכער דארף זיך שטעלן פאר א ציל צו צושטעלן דריי טויזנט אידישע אגריקולטורעלע פאמיליעס אין די דערמאנטע דיסטריקטן אין אוקראינע.

נייע אידישע דיסטריקטן אין אוקראינע געפלאנט

מאסקווע, דעצ 29 (איטא). — נאך 4,200 אידישע פאמיליעס זיינען גוייטיק פאר די דיסטריקטן פון קאלינינדארף, סטאלינדארף און נייזלאטאפאליע, אז זיי זאלן קאנען פאר...

געזעלשאפטלאכער קאלענדאר

דינסטאג, דעצעמבער 29

שוועסטער אונט ביי מוטער פאר. פון ת״ת, 8.30 אוו. אין ת״ת.

יארצייט ביים מאקרעוווער רבי׳ן.

לאָרד און לידי רידינג פלאנצן ביימער אין באלפור וואלד

ספעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. פון "איטא"

ירושלים, דעצ. 29 (איטא). — לארד און לידי רידינג האבן נעכטן געפלאנצט צו איין בוים אינם באלפור וואלד, אויפן קרן-קימת באדן, וואס זיינען פארפלאנצט געווארן פון לארד פלומער, לארד מעלטשעט און אנדערע אנגעזעענע פערזענלאכקייטן.

די צערעמאניע איז דורכגעפירט געווארן אין דער אנוועזנהייט פון פנחס רוטנבערג און ה׳ עפשטיין פון קרן-קימת הויפט קווארטיר, וועלכע זיינען ספעציעל געקומען צוליב דעם פון ירושלים.

דער ערשטער יארצייט איז נעכטן נאכמיטאג געפראוועט געווארן אין דער כעמישער געביידע אין חיפה אין דער אנוועזנהייט פון לארד רידינג. ער האט געהאלטן א רעדע, דערקלערנדיק, אז ער וואלט קיין צענט-חלק ניט געטאן פאר פאלעסטינע, ווען ניט די אינספיראציע וואס ער האט געקראגן פון לארד מעלטשעט.

פאָדערן אידן זאָלן אי-בערפירן קברים פון בעלגיע קיין האָלאנד

אנטווערפן, דעצ. 29 (איטא). — ...

לאָקאלע מאַכט אין פּאזען, פּאָמעראניע און שלעזיע העלפט ארויס די אנטי-סעמיטן אין רדיפות אויף אידן

אידן באקלאגן זיך אין מעמאראנדום צו פוילישער רעגירונג אויף די עקסצעסן, באיקאט און אנווענדונג פון ספעציעלע געזעצן קעגן אידן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

ווארשע, דעצ. 29 (איטא). — דער פאראיין פון אידישע קליינע הענדלער האט דערלאנגט דעם אינערן מיניסטער אן אינטערפעלאציע וועגן דעם ווילדסטן אנטיסעמיטיזם וואס בושעוועט אין די קרייזן פון פאזען, שלעזיע און פאמעראניע. ...

זאל ניט קויפן פון אידן. די צייטונגען גיבן ארויס ספעציעלע בלעטלעך מיט קאריקאטורן פון אידן און מיט דער פאדערונג אז אזעלכע זאלן פוילישע דיק באיקאטירט ווערן און מען זאל ביי זיי גארנישט ניט קויפן.

אידן מוזן דינגען פוילישע שותפים

די רדיפות אויף אידן זיינען באזונדערס ווילד אין אויבער-שלעזיע, וואו די לאקאלע מאכט גייט האנט-אין-האנט מיט די אנטיסעמיטישע אגיטאטארס, זאגט דער מעמאראנדום. אזוי, למשל, האט די מוניציפאליטעט פון נאוואוויערץ פארבאטן די אידן צו באזוכן די מערק. דער פארבאט איז אייגנטלעך כלומר׳שט פאר אלע דרויסנדיקע הענדלער, און אידן ווערן ניט דערמאנט ספעציעל. דער פאקט איז אבער, אז ניט-אידן שטעלן ארויס זייערע סחורות אויף די מערק אומגעשטערט, בעת די אידן מוזן דינגען קריסטלאכע שותפים צאלנדיק אזויפיל ווי פופצן זלאטעס א טאג, כדי צו קאנען האנדלען אויף זייערע נעמען.

אינם שטעטל שוועטאכאלאוויציע איז די לאגע נאך ערגער. דארט ווערט די אידן בכלל ניט דערלויבט צו עפענען קיין קראמען. אויפן סמך פון עפעס אן אלטן דייטשן געזעץ, וועלכער איז שוין לאנג ניט גילטיק אין פוילן, און אויב א איד וויל ארויסנעמען א פאטענט צו עפענען א קראם מוז ער דינגען א קריסטלאכן שותף און ארויסנעמען דעם פאטענט פון דער מוניציפאליטעט אויף זיין נאמען, — און דאן קריגט ער ארויס דעם פאטענט אז וועלכע ס׳איז שוועריקייטן.

געזען און דעם טעראר וואס ווערן באזונדערס מיטן צוועק צו פארניכטן דעם קליינעם אידישן הענדלער, און באזונדערס ווערט באטאנט דער פאקט, אז די רעגירונגס מאכט אין די דאזיקע דיסטריקטן העלפט אפן ארויס די אנטי-אידישע אגיטאטארן און זי פירט איין פארשיידענע געזעצן וואס זיינען דירעקט געצילט קעגן אידן.

דער מעמאראנדום דערמאנט די אנומלטדיקע אטאקע אויף אידישע הענדלער אין גראדזינסקי, פויזנער קרייז, וואו 162 אידישע הענדלער האבן גליטן און עטלאכע פון זיי זיינען שווער פארוואונדעט געווארן.

דער מעמאראנדום ציגט ווייטער אן אויף די העצעס וואס ווערן אנגעפירט אין פאמעראניע אין דער לאקאלער פרעסע, וועלכע אגיטירט מען...

רעגירונג זאָגט אז זי קאָן ווייניק טאָן וועגן שלעזיע

די דעלעגאציע וואס האט דעם מיניסטער דערלאנגט דעם מעמאראנדום, האט געפאדערט די רעגירונג זאל...

גליכבצייטיק האט דעם מיניסטערס באאמטער, זיי באמערקט, אז אויף וויפיל ס׳איז שייך אויבער-שלעזיע, איז דאס אן אינערלאך זעלבסט-רעגירנדיקע פראווינץ, און מען קאן דארטן גארנישט ניט טאן וועגן דעם, וואו די צענטראלע רעגירונג וועט ניט דערגרייכן א פארשטענדניש מיט דער לאקאלער מאכט.

דערוואַרטן רעגירונגס באַניי-אונג פון אידישע קאָנצעסיעס

ווארשע, דעצ. 29 (איטא). — לויט א מעלדונג אין "היינט" ווערט דערוואַרטעט, אז דאס פינאנץ מיניסטעריום זאל דאס יאר אויטאמאטיש באנייען די פאטענטן פאר די אידישע טאבאק און אלקאהאל קאנצעסיאנערן.

ביז איצט פלעגן די קאנצעסיעס בטל ווערן ביים סוף פון יעדן יאר, און עס פלעגט תמיד זיין די געפאר, אז זיי זאלן מער ניט באנייט ווערן. יעדענפאלס, פלעגט דער קאנצעסיאנער מוזן מאכן יעדן יאר א נייע אפליקאציע. אונטער די איצטיקע אומשטענדן, פארשטייט אבער די רעגירונג, אז די צוריקציאונג פון די פאטענטן וואלט האפונגלאז רואינירט די אידישע פאמיליעס וואס האלטן אזעלכע.

היטלעריסטן קויפן אָפּ איד. געביידע אין ווין

ספעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. פון "איטא"

ווין, דעצ. 29 (איטא). — א געביידע אינם צענטער פון דער שטאט, וועלכע האט באלאנגט צו דער אידישער פירמע יוליוס בעק, איז אפגעקויפט געווארן פון די היטלעריסטן פאר זייער הויפט קווארטיר, ווען די געביידע איז פארקויפט געווארן פון אן עפנטלאכער ליציטאציע (אוקשאן).

ה׳ בעק דערקלערט, אז ער האט ניט געקאנט וויסן ווער דער קויפער איז געווען, ווייל זיין נאמען איז געהאלטן געווארן בסוד, און ער האט ניט געוואוסט, אז ער איז א היטלעריסט, ... פון די היטלעריסטן, פרעגנדיק ביי זיי, וואו איז עס היטלערס לאזונג ניט צו קויפן קיין זאך פון די אידן.

—(..)—

פארמער פארברענט שטאל צו דערוואַרימען זיך

רענסעלערוויל, נ. י., דעצ 29. — עטאן מאניס, א פארמער ניט ווייט פון דאנען, האט פארבראכט דעם קריסמעס טאג ליגנדיק א פאראליזירטער אין דרויסן, ביי א שטאל וואס ער האט געהאלטן אין פאנאנדערנעמען. ער איז געפאלן פאראליזירט אין מיטן דער ארבעט. צו האלטן זיך װארים האט ער געברענט דאס געהילץ פון דער שטאל, און ביז מען האט אים אויף מארגן געפונען, האט ער פארברענט כמעט דאס גאנצע געהילץ פון דער שטאל.

אידישע ראדיא שעה "איז א ליכ-טיקער שטראל" שרייבט א לעזער

"די אידישע שטונדע איז א ליכטיקער שטראל וועלכער באלויכט דאס אידישע לעבן אין דער פראווינץ און דערפרייט עס מיט זיין קלאנג. איך וויל האפן, אז איר זאלט די אידישע ראדיא שטונדע אויף ווייטער קאנען אנהאלטן און פירן אויף א הויכער מדרגה פון געבן דאס בעסטע וואס דאס אידישע ווינניפעג קאן שאפן.

"די אינפארמאציע וועגן אידיש און אידישע אנגעלעגנהייטן וואס מר. ווילדער גיט אונז דורך דער ראדיא, אין געציילטע מינוטן, איז מער וויפיל מען קאן געפינען אין די ענגלישע צייטונגען, וועגן דעם דאזיקן עניין, אין א גאנצן חודש צייט."

דאס איז א טייל פון א בריוו געשריבן פון מר. מ. פייערמאן, פון דזשאסמין, סאסק.

ה. טענענבאום, פון גלענעלא, מאניטאבא, שרייבט אונז:

"איך דאנק אייך זייער פאר דער ראדיא שטונדע וואס איר גיט אונז. מיר פילן די קלאנגען פון דער אידישער ראדיא ווי א בת-קול פון א אידישן ישוב וואס דערטראגט זיך צו אונז, נדחי ישראל, פארווארפענע אין קאנטרי, צווישן גוים, אידן, די ניט...

פאר קומענדיקן זונטאג ווערט ווידער דער אראנזשירט א נייע פראגראם. פאר איינצלהייטן פאלגט נאך די אנאנסן אין "דאס אידישע ווארט" יעדן טאג.

יאַנג דזשודעא קאָנווענשאַן פון מערב קאַנ. געעפנט אין קאַלגארי

רעדנער און ספארט קאנקורסן באצייכענען זונטאגדיקן טאג. — מעיאר דייווידסאן באגריסט אפיציעלע עפענונג פון קאנווענשאן מאנטאג אינדערפרי. — קאמיסיעס ביי דער ארבעט

ספעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע ווארט" פון י. מ. פרידמאן

קאלגארי, אלטא, דעצ. 28.— די אורחים פון קאנאדער אידנטום זיינען איצט געווענדעט צו קאלגארי, וואו עס קומט פאר די פינפטע יערלאכע מערב קאנאדער יאנג דזשודעא קאנווענשאן.

זונטאג, דער ערשטער טאג פון דער קאנווענשאן, האט דערוויזן, אז די יאנג דזשודעא שטימונג, ...

די דעגוגי פון יהודה המכבי ביים סוף פונם פראגראם.

י. פלאָרענס איז געווען פאָרזיצער פון דעם אוונט.

קאלגארי, אלטא, דעצ. 28.— מעיאר ענדי דייווויסאן האט אפיציעל געעפנט די פינפטע יאנג דזשודעא קאנווענשאן אין קאלגארי מאנטאג אינדערפרי, באגריסנדיק די גרויסע צאל דעלעגאטן פון מערב קאנאדע אין דער שטאט. היימאן קריסטאל איז געווען פארזיצער.

דר. דזש. זימערמאן האט באגריסט די דעלעגאטן אין נאמען פון די בני-ברית. אנדערע באגריסער זיינען געווען: א. ס. הארוויץ, פון דער קאמיוניטי געביידע; מרס. א. ה. גאלדבערג, פון דער סיניאר הדסה; נארמאן גולד, פון די ציוניסטן; סעסיל הארוויץ, פון א. צ. א.; א. פערלמאן, פון פריד-אינסטיטוט, און א. י. שומיאטשער פאר...

זיצער פון קאלגארער יאנג דזשודעאנס א באזונדער רושם ביי דער עפענונג האט געמאכט א. י. שומיאטשער, וועלכער האט נאך א באגריסונג אין ענגליש געהאלטן אן איינדרוקספולע רעדע אין העברייאיש. דאס איז געווען באטראכט ווי א וויכטיקער פרעצעדענט ניט נאר פאר דער, נאר אויך פאר אלע צוקונפטיקע יאנג דזשודעא קאנווענשאנס, וואו א טייל רעדעס זאלן געהאלטן ווערן אין העברייאיש, און אפשר זאלן אויך די פארהאנדלונגען פון איינער אדער צוויי סעסיעס דורכגעפירט ווערן אין העברייאיש.

זיין רעדע האט גערירט ניט בלויז די וואס האבן פארשטאנען העברייאיש, נאר אויך אלע אנוועזנדיקע אין זאל.

צווישן 2 און 6 נ.מ. האבן פארשיידענע קאמיסיעס אפגעהאלטן זייערע זיצונגען אונטער די באטרעפנדיקע פארזיצער.

זארא ווידמאן (זאגראבעלנא)

אויפ׳ן אלגעמיינעם פארלאנג
וועט
זאָרא ווידמאן
(זאגראבעלנא)
זיין אונזער גאסט סאליסטן
קומענדיקן זונטאג
אויף
"דאס אידישע ווארט" ראדיא שטונדע
הורך דער סי. קיי. ווי.
12.45 נ. מ.

פינף מיינערס אומגעקומען אין אומגליק

סאוט עלמשאל, יארקשייר, דעצ. 28. — פינף מיינערס זיינען אומגעקומען אין דעם אויפרייס פון א קוילן מינע ניט ווייט פון דאנען. די ארבעטער זיינען אומגעקומען לעבנדיק די שריפה אין דער מינע נאך דער עקספלאזיע.

... א היציקע דעבאטע וואס האט פארמירט דעם צענטער פון די דיסקוסיעס, האט זיך אנטוויקלט איבער דער פראגע, אויב די שטעטלאך זיינען אין א לאגע צו צושטעלן מער איבערוואנדערער. בעת אלע דעלעגאטן האבן איינגעשטימט, אז די אידישע לאגע אין די שטעטלאך האט זיך באדייטנד פארבעסערט אין משך פון די לעצטע עטלאכע יאר, און אז אין גרונט גענומען איז דאס אידישע פראבלעם אין די שטעטלאך געלייזט, — האבן די רעדנער אבער ניט איינ-...

כינעזער קעלטן אין מאנדזשוריע האלטן ניט צוריק די שלאַכטן

יאפאן גרייט זיך צו אוואנסירן אויף טשינטשאו

טאקיא, דעצ. 29. — לויט א באריכט פון דער רענגא נייעס אגענטור האבן די יאפאנעזער געהאט א שלאכט מיט כינעזישע איר רעגולערע טרופן נעכטן ארום סאנטשיאדזא, און די כינעזער האבן זיך צוריקגעצויגן איבערלאזנדיק הינטער זיך א גרויסע צאל טויטע.

די טעמפעראטור איז געווען 20 אונטער נול בעת דער שלאכט.

מוקדען, דעצ. 29. — א גרעסערע אפענסיווע מצד יאפאן ווערט איצט דערוואַרט אין דער ריכטונג פון טשינטשאו, מיטן אנקום פון באדייטנדיקע מיליטערישע פארשטארקונגען קיין מאנדזשוריע פון יאפאן.

לויט טעלעפאן באריכטן פון אינגקאו האט די יאפאנעזער קאמאנדע אוועקגעשטעלט דריי באטאליאנען אינפאנטעריע און איינעם ארטילעריע אין טיענטשואנגטאי, אויסער די באטאליאנען וואס געפינען זיך אין אינגקאו. א טייל פון די סאלדאטן ציען זיך איצט איבער אין דער ריכטונג ווייטער צו דרום.

פיר טויזנט כינעזישע סאלדאטן געפינען זיך אין טראנשייען ניט ווייט פון טיענטשואנגטאי, וואו די יאפאנעזער האבן זיך איצט באפעסטיקט.

אידיש אנערקענט פאר אָפיציעלע שפּראך אין קהלה שולן

ווארשע, דעצ. 29 (איטא). — די אפיציעלע שפראך אין די קהלה שולן אין ווארשע וועט אין דער צוקונפט זיין אידיש, לויט א באשלוס פון דער בילדונגס קאמיסיע פון דער קהלה.

דעלעגאטן האבן זיך באטייליקט אין דער עפענונג פון דער פוילישער רעוויזיאניסטישער קאנפערענץ דא לעצטן אוונט.

מאיר גראסמאן איז געווען דער...

אנב-אורחא
פון מארק

נאך א גרוס פון סאוועט רוסלאנד

אביסל איינהייטלאכער זיינען די באריכטן פון אונזערע טוריסטן אין סאוועט רוסלאנד. די סאוועט רעגירונג האט א שוואכקייט צו טוריסטן, — זי דארף זייערע פאר אמעריקאנער דאלארן, און פאר זייערע דאלארן גיט זי זיי זייערע באקוועמלאכקייטן, — איינשליסנדיק אנפירער און איבערזעצער, וואס ציינען זיי די וואונדער פונם סאוועטיזם...

אט די טוריסטן קאנען זיך ניט העלפן, — זיי מוזן באגייסטערט ווערן, און זיי ברענגען מיט זיך זייער באגייסטערונג.

* * *

די טוריסטן ברענגען כמעט אלע דעם זעלבן גרוס, — ווייל ס׳איז שוין דא א באשטימטער פלאן, וואס זיי דארפן זען.

קאנט איר אפשר, למשל, ניט וויסן, וואס עס טוט זיך אין דער העדינגלי געפענגעניש. 15 מייל פון ווינניפעג, ...